Datum	07-10-2026	
Onderwerp	Vragen t.b.v. de raadsvergadering van 2 november 2026	
	Fractie PRO Heeze-Leende	

Agendapunt 5.3: Raadsvoorstel Begroting 2027 en Meerjarenraming 2028 – 2030 (Rv. 26.51)

Algemeen:

Wij begrijpen dat de afwijkingen uit de BERAP 2026 financieel zijn verwerkt in de begroting. Kan het college ons inzicht geven in het onderscheid tussen incidentele en structurele effecten, zodat de raad kan beoordelen welk deel van het sluitende beeld van 2027 ook daadwerkelijk structureel doorwerkt naar 2028-2030?

1. Welke BERAP-afwijkingen zijn incidenteel en welke structureel?
   Antwoord:
   In tabel 1.1 onder autonome ontwikkelingen zijn structurele mutaties, die uit de Bestuursrapportage 2026, apart inzichtelijk gemaakt door het kenmerk (BERAP26). Het oormerk incidenteel of structureel hangt direct samen met de aard van de taak. De structurele effecten zijn opgenomen in de begroting 2027 in het overzicht op pagina 161.
2. -Zijn alle structurele effecten daadwerkelijk verwerkt in alle jaren 2027-2030? Een afwijking die in 2026 structureel €100.000 nadelig is, zou terug te zien moeten zijn in de meerjarenraming.
   De structurele effecten van de bestuursrapportage 2026 zijn meegenomen in de begroting. De hoogte van de effecten zijn niet altijd één op één terug te vinden in de begroting, omdat een effect in 2026 niet altijd eenzelfde effect in volgende jaren heeft.
3. Zijn positieve incidentele afwijkingen niet gebruikt om een structureel probleem te maskeren c.q. af te dekken?
   Nee, structurele problemen dienen door structurele middelen afgedekt te worden.
4. Is zichtbaar welke BERAP-maatregelen onderdeel zijn van het sluitend krijgen van de begroting 2027? Bijvoorbeeld rente, kapitaallasten, BCF, vacatures/inhuur, etc. En vooral: hoe verhoudt dit zich tot 2028-2030? Want als 2027 sluitend is, maar 2028/2029 opnieuw tekorten laat zien, is het probleem niet opgelost maar doorgeschoven.
   In de bestuursrapportage 2026 voorzien we een tekort voor de jaarrekening 2026. De structurele effecten uit 2026 zijn in de begroting 2027-2030 meegenomen. De begroting 2027-2030 wordt in 2026 opgesteld. Zodoende zijn alle maatregelen ten aanzien van de BERAP, kaderbrief, motie etc. uitgewerkt in de begroting 2027-2030. Daarin zijn ook posten zoals kapitaallasten en personeelskosten meegenomen.

Overige vragen algemeen:

5. Is er inmiddels zicht op de septembercirculaire en wat dit betekent voor de begroting 2027. Komt er nog een addendum op de begroting 2027 ter voorbereiding op de begrotingsbehandeling begin november of wordt deze meegenomen bij de slotwijziging eind dit jaar.
   Binnenkort wordt u geïnformeerd over de financiële gevolgen van de Septembercirculaire 2026 via een raadsinformatiebrief. De Septembercirculaire 2026 zal worden opgenomen in de Slotwijziging 2026 en niet als addendum voor de Begroting 2027.

6. In de motie M32 (6 juli 2026) is gevraagd om het budget kleine ergernissen (€ 100.000) in te zetten voor initiatieven die direct ten goede komen aan inwoners, waaronder: bewonersinitiatieven, laagdrempelige meldingen in de openbare ruimte en het versterken van betrokkenheid in dorpen en wijken. Waar is deze post terug te vinden in de begroting 2027?
   Het budget voor de kleine ergernissen is ondergebracht in Programma 2, Wonen, bedrijven en recreëren, thema 2.2 Openbare ruimte.
7. In de motie M32 (6 juli 2026) is door de raad verzocht om als bijlage toe te voegen aan de begroting een houdbaarheidstest van de VNG. Is deze test uitgevoerd en zo ja, kan het college deze alsnog toevoegen aan de stukken van de raadsvergadering?
   De houdbaarheidstest is in de auditcommissie besproken en wordt voorafgaand aan de aankomende kadernota opnieuw besproken. O.b.v. de bevindingen wordt een mogelijke vervolgactie gepland.
8. Reservering voor niet-autonome ontwikkelingen € 200.000/jaar (onderaan blz. 23). Welke concrete onderwerpen vallen onder die reservering, en is €200.000/jaar wel genoeg om de PM-posten die er nog liggen c.q. aankomen te dekken?
   Het bedrag is gebaseerd op huidige inzichten. Of het voldoende is hangt mede af van toekomstige, maatschappelijke ontwikkelingen die we niet in de hand hebben.
9. Blz. 10: Overzicht stelposten begrotingscirculaire provincie Noord-Brabant: Zijn dit opbrengsten en staan deze tegenover de extra kosten die verwacht worden en zijn deze opgenomen in programma 3?
   De stelposten zijn een correctie voor de korting van de algemene uitkering, dus budgettair neutraal en zijn onderdeel van de algemene dekkingsmiddelen. Ze zijn niet in programma 3, maar in programma 1 verwerkt.
10. Blz. 14: Tabel 1.1, post 32 ontwikkeling personele capaciteit: graag een toelichting op het grillig verloop en dan met name in 2030. De Vergoeding organisatiekosten opvang Mariahoeve - Doelgroep flexibele regeling loopt tot 1 maart 2030. Zodoende is er een daling in 2030 ten opzichte van eerdere jaren.
    Daartegenover staat ook een forse meevaller als gevolg van de uitvoeringskosten van de opvanglocatie Mariahoeve. Deze loopt dus tot 1 maart 2030
11. Blz. 22 punt 26: “De gehanteerde omslagrente blijft daarbij ongewijzigd op 2%.” Is dit een berekende waarde op basis van alle lopende leningen of is dit een geschatte waarde? Bij grotere steden zien we nl. een hogere waarde van 2,5 tot 3%. Wat is de invloed van de omslagrente op de (meer)jarenbegroting?
    Wettelijk is voorgeschreven hoe we de omslagrente moeten bepalen. Dit is o.a. gebaseerd op alle lopende leningen (door ons aangetrokken), maar ook voor ons verstrekte leningen (aan derden). De omslagrente bepaalt mede de hoogte van de kapitaallasten. Als we meer financiering nodig hebben, kan zowel de rente als de kapitaallasten stijgen.

Programma 1: Dienstverlening en bestuur

12. Blz. 11: Versterken uitvoeringskracht: Een deel van het budget voor versterken uitvoeringskracht is beschikbaar voor 2027. Welk bedrag is dit? Zijn er nog extra middelen nodig in 2027. Zo ja, wat is hier extra voor nodig en is hier in de begroting rekening mee gehouden?
    Vooralsnog is een bedrag van € 125.000 beschikbaar. Uit analyse bij de slotwijziging kan blijken of er aanvullend nog een bedrag overblijft.

13. Blz. 37/blz. 72: Implementatie participatieverordening: Het faciliteren van participatie en inwonersinitiatieven vraagt echter ook om capaciteit en middelen. Gezien de beperkte financiële ruimte zullen hierbij keuzes moeten worden gemaakt. Wat voor keuzes zijn dit en hoe gaan deze gemaakt worden. Door wie en op basis waarvan?

De Participatieverordening wordt in de periode 2026–2028 stapsgewijs in de praktijk gebracht via een implementatieplan, gericht op de ontwikkeling van een participatievaardige en lerende organisatie. Het plan maakt inzichtelijk welke activiteiten worden uitgevoerd, welke capaciteit en middelen daarvoor nodig zijn en in welk tempo de invoering plaatsvindt.
De beperkte financiële ruimte vraagt om prioritering en fasering. Daarom wordt gekozen voor een gerichte aanpak met concrete beleids- en projectopgaven (pilots), waarin volgens het principe learning-by-doing wordt gewerkt aan kennis, vaardigheden en werkwijzen die breder toepasbaar zijn. Bij de keuzes wordt rekening gehouden met wettelijke verplichtingen, maatschappelijke en bestuurlijke opgaven, beschikbare capaciteit en middelen en de leerwaarde van de pilots.
De prioritering en fasering worden vastgelegd in het implementatieplan dat het college vaststelt. De benodigde middelen worden vervolgens, zoals eerder aangekondigd bij de vaststelling van de Participatieverordening op 9 maart 2026, via de P&C-cyclus aan de gemeenteraad voorgelegd.
Voor inwoners- en maatschappelijke initiatieven zijn momenteel beperkte (subsidie)budgetten beschikbaar. Ondersteuning wordt daarom zoveel mogelijk gezocht binnen bestaande beleidsthema's, programma's en budgetten. Afhankelijk van de aard en omvang van het initiatief kunnen aanvullende financieringsmogelijkheden worden verkend, zoals fondsen, andere subsidies, sponsoring of vrijwillige bijdragen van ondernemers en maatschappelijke organisaties.
De daadwerkelijke uitvoering van het uitdaagrecht wordt vanwege de beperkte capaciteit en middelen vooralsnog uitgesteld.

Programma 2: Wonen, bedrijven en recreëren

14. Op blz. 50 wordt gesproken over de vaststelling van een nota ruimtelijke kwaliteit in 2027 als er voldoende capaciteit en middelen ter beschikking worden gesteld. Kan het college aangeven of dit het geval is zodat we duidelijkheid hebben of dit resultaat in 2027 opgeleverd gaat worden?
    In 2027 wordt het erfgoedbeleid en het uitvoeringsprogramma vastgesteld. Het erfgoedbeleid geeft input voor de Nota Ruimtelijke Kwaliteit. Het opstellen van deze Nota Ruimtelijke Kwaliteit staat op zijn vroegst in 2028 op de agenda, mits capaciteit en middelen dit toelaten. Dit wordt duidelijk bij het opstellen van de begroting 2028.

15. Er wordt gesproken (blz. 58) om in 2027 gefaseerd te gaan werken aan een nieuw dekkend omgevingsplan. Dit in halfjaarlijkse tranches. Welke gebieden en regelsests worden hier als eerste opgepakt?
    Het omgevingsplan wordt gebiedsgericht en themagewijs opgebouwd.

    We beginnen met het omzetten van de komplannen naar het omgevingsplan. Daarna volgen bedrijventerreinen en het buitengebied. Bij deze omzettingen worden ook de postzegelplannen en de BOPA's (omgevingsvergunningen met een permanente buitenplanse omgevingsplanactiviteit) verwerkt die binnen dat deelgebied vallen. Naast eventuele ambtshalve aanpassingen/ verbeteringen. Ondertussen werken we ook aan een themagewijze opbouw, door het omzetten van gemeentelijk beleid naar de Omgevingswetsystematiek (verwerken in Programma's en/of het Omgevingsplan).

    Om concrete initiatieven mogelijk te blijven maken, hebben we halfjaarlijkse 'veegrondes' waarin we postzegelplannen aan het Omgevingsplan koppelen. Deze worden dan op een later tijdstip verwerkt in de algemene regelsets van het Omgevingsplan, middels de gebiedsgewijze opbouw.

Concreet zijn we nu al bezig met een regelset voor de woonfunctie, die zal worden toegepast op plangebied Breedvennen, één van de eerste (postzegel)plannen die aan het Omgevingsplan worden gekoppeld. Die regelset vormt de basis voor de woonfunctie zoals die ook in de verdere opbouw van het Omgevingsplan komt te zitten. De planning is om onder meer dit plan in november of december 2026 in ontwerp ter inzage te leggen.
Voor de gebiedsgerichte opbouw wordt als eerste Kom Sterksel opgepakt. Waarschijnlijk zal deze in de eerste helft van 2027 in procedure worden gebracht.

In 2027 gaan we als gemeente aan de slag met het gebiedsgerichte omgevingsprogramma, in de GGA Strabrechtse Heide (samen met de Provincie en het Waterschap). Hierbij worden belanghebbenden betrokken conform de Participatieverordening. Zodra dit programma gereed is, wordt dit op termijn verankerd in het Omgevingsplan.

16. Op blz. 60 wordt gesproken over het feit dat we in 2027 nog steeds te maken hebben met een beperkte uitvoeringscapaciteit op het gebied van ruimtelijke ordening. Kan het college hoe dit zich verhoudt tot de recente uitbreiding van formatie die is toegekend bij de begroting van 2026?
    Het klopt dat de formatie is toegekend, maar dat betekent niet dat deze direct ingevuld kan worden. Met name op het vlak van Ruimtelijke Ordening is het in de praktijk bijzonder lastig om vacatures in te vullen. We vissen in de regio, maar ook landelijk, allemaal in dezelfde vijver en capaciteit is schaars. Dit heeft zijn weerslag op de uitvoeringscapaciteit.

17. Op blz. 18 wordt aangegeven dat er een herprioritering heeft plaatsgevonden op het gebied van duurzaamheid. Wat heeft dit betekent voor de resultaten die zijn weergegeven in het hoofdstuk milieu (blz. 61 – 63). Wat wordt niet meer gedaan en welke resultaten hebben prioriteit gekregen?
    Door de herpriotering binnen Duurzaamheid (vermindering van de personele capaciteit) wordt prioriteit gegeven aan wettelijke en strategische opgaven, zoals de RES 2.0, het Warmteprogramma, de Energievisie en de actualisatie van het duurzaamheidsbeleid. Deze trajecten zijn noodzakelijk om richting te geven aan een toekomstbestendig energiesysteem wat nodig is om de verduurzaming van de gebouwde omgeving door te kunnen zetten, het bouwen van nieuwe woningen mogelijk te maken en de lokale economie draaiend te kunnen houden en indien gewenst te laten groeien.

    De gevolgen van de herprioritering zullen vooral zichtbaar zijn in de uitvoering binnen alle thema's van het Duurzaamheidsbeleid. Activiteiten zoals de verdere uitrol van laadinfrastructuur, ondersteuning van duurzaamheidsvraagstukken binnen andere beleidsterreinen en diverse stimulerings- en uitvoeringsactiviteiten binnen alle thema's van het Duurzaamheidsbeleid zullen naar verwachting in een lager tempo, minder uitgebreid worden uitgevoerd of helemaal niet worden uitgevoerd. Mogelijk gevolg is dat de gemeente Heeze-Leende achter gaat lopen in de realisatie van doelen van het Duurzaamheidsbeleid. Bij de actualisatie van het huidig uitvoeringsprogramma worden hierover nadere keuzes gemaakt. Actualisatie vindt dit jaar plaats.

18. Op blz. 61 wordt gesproken over een wijkaanpak om woningen aardgasvrij te maken. Kan het college aangeven hoe deze wijkaanpak er uitziet en welke wijken als eerste worden opgepakt en wanneer? Welke criteria zijn hierbij gehanteerd (energielabels, energiearmoede)?. Wordt bij deze wijkaanpak ook samengewerkt met energie coöperatie opgewekt Heeze Leende (OHL). Hoe ziet deze samenwerking eruit?

    De wijkaanpak richt zich in eerste instantie op het verbeteren van woningen naar een niveau

dat geschikt is voor een toekomstig aardgasvrij alternatief. Daarbij ligt de focus op het stap voor stap voorbereiden aan de hand van een 5 stappenplan van woningen op de warmtetransitie door maatregelen te treffen zoals het aanbrengen van isolatie. Inwoners worden gestimuleerd om een 5 stappenplan te maken. Inwoners worden hierbij ondersteund met advies, begeleiding en waar mogelijk passende financiële regelingen. Zonder actieve stimulering halen we het doel om in 2050 aardgasvrij te zijn niet. Daarom benaderen we inwoners actief in hun eigen buurt.

De eerste buurt die wordt opgepakt is de Broekerstraat in Leende (start 4de kwartaal 2026), gevolgd door Nieuwe Hoeve Zuid (start 2028). Bij de selectie wordt onder meer gekeken naar de aanwezigheid van woningen met een lager energielabel, kansen voor een gezamenlijke aanpak en bestaande sociale structuren in de buurt. De verdere uitwerking en fasering worden opgenomen in het Warmteprogramma.

Bij de uitvoering wordt samengewerkt met Opgewekt Heeze-Leende (OHL). OHL ondersteunt inwoners onder andere met onafhankelijk advies, het opstellen van een passend verduurzamingsplan en het benutten van beschikbare regelingen en lokale initiatieven. De afstemming over de ondersteuning vindt plaats via het convenant dat is gesloten met OHL.

19. Vanaf 1 januari 2028 gaat de landelijke wetgeving in op het gebied van netbewust bouwen. Dit als onderdeel van de aanpak m.b.t. netcongestie. Kan het college concreet aangeven wat men in 2027 wil gaan doen om hierop te gaan anticiperen?
    Bij nieuwe woningbouwprojecten en initiatieven gaan we er in de voorbereiding vanuit dat er maatregelen genomen moeten worden die voldoen aan de uitgangspunten netbewust bouwen. Hierover voeren we gesprekken met initiatiefnemers en vanuit de gemeente zullen we alle mogelijkheden benutten om woningbouwprojecten bij Enexis aan te melden. Dit is vanuit de kant van gemeente het maximale wat we kunnen doen.

20. Op blz. 66 wordt aangegeven dat er in 2027 beleid wordt opgesteld voor onze bedrijventerreinen. Hierbij worden specifiek de Poortmannen en ’t Biesven genoemd. Is het niet wenselijk om hierbij ook Poort43 te gaan betrekken. Dit ook gezien de afweging die we nog moeten maken m.b.t. “samen naar de A2”.
    Aangezien Poort43 particulier eigendom is, is de sturende rol op mogelijke ontwikkelingen van dit bedrijf door de gemeente minder direct dan voor onze twee vastgelegde werkmilieus, De Poortmannen en De Breedvennen.
    Natuurlijk zullen de kaders voor ontwikkeling van Poort43 opgenomen worden in het beleidsstuk.

Programma 3: Samenleven en participeren

21. Blz. 73: Evaluatie beleidsplan Sociaal Domein: hoe zal dit traject verlopen van evaluatie en bijstelling, hoe wordt gemeenteraad en inwoners betrokken en welke tijdlijnen zijn hierin voorzien?
    Het beleidsplan loopt af op 31 december 2027 en wordt in 2027 geëvalueerd. De aanpak, planning en wijze waarop de raad, maatschappelijke partners en inwoners worden betrokken, moeten nog nader worden uitgewerkt. De raad wordt hierover geïnformeerd.

22. Blz. 74: Lokaal uitvoeringsplan basisvaardigheden. Wat wordt de basis voor dit uitvoeringsplan, wie gaat er betrokken worden bij het opstellen van dit plan en welke financiële kaders gaan gelden?

In 2026 is het Regionaal Educatief Programma 2026–2029 'VerSterk in Basisvaardigheden opgesteld. Dit plan richt zich op het versterken van taal-, reken- en digitale vaardigheden in de WEB-regio Zuidoost-Brabant. Samen met de gemeenten Cranendonck en Valkenswaard stellen we in 2027 een lokaal uitvoeringsplan basisvaardigheden op, waarin staat beschreven hoe wij bijdragen aan de uitvoering van het Regionaal Educatief Programma. Bij het opstellen worden Bibliotheek Dommeldal, Bibliotheek de Kempen, Cordaad, Taalkracht, Lumens en Stichting Lezen & Schrijven betrokken. De huidige financiële kaders gelden (het plan zal uitgaan van de bestaande budgetten).

23. Op blz. 86 en 87 wordt gesproken over de huisvestiging van vergunninghouders. Bij de resultaten wordt alleen gesproken over de inmiddels gerealiseerde doorstroomlocatie. Gezien de achterstanden die er nog zijn op het gebied van huisvestiging van statushouders is de vraag of er niet meer moet gebeuren om deze achterstanden weg te werken? Kan het college aangeven hoe zij dit denkt aan te pakken?

    De gemeente zet zich nu al maximaal in om de achterstanden bij de huisvesting van vergunninghouders terug te dringen, binnen de huidige uitvoeringsmogelijkheden.
    Een van deze maatregelen hiervoor is de realisatie van een woonlocatie voor vergunninghouders aan de Jan Deckersstraat.

    Daarnaast wordt in samenwerking met de woningcorporaties ingezet op een zo efficiënt mogelijke benutting van de beschikbare sociale huurvoorraad. Hierbij wordt gekeken naar een passende match tussen de beschikbare woningen en het huishouden die gehuisvest moeten worden, onder andere op basis van huishoudensgrootte.

    Met deze maatregelen wordt ingezet op het terugdringen van de achterstanden. De mogelijkheden om deze volledig weg te werken zijn echter mede afhankelijk van de beschikbaarheid van passende woonruimte. De gemeente blijft daarom de voortgang van de huisvestingstaakstelling volgen en bezien welke aanvullende mogelijkheden kunnen bijdragen aan het verder terugdringen van de achterstanden.

24. Blz. 76: Implementeren brede inkoop als onderdeel van de nieuwe Jeugd-GR. Hoe verhoudt zich dit tot gespecialiseerde hulp, die lokaal beschikbaar is, maar niet breed is in te kopen?

    De implementatie van de nieuwe gemeenschappelijke regeling (GR) Samen voor Jeugd staat los van de brede inkoop. De inkoop van specialistische jeugdhulp vindt ook nu al regionaal plaats. Bij de inrichting van de brede inkoop blijft het uitgangspunt dat jeugdigen toegang houden tot passende specialistische ondersteuning. Lokaal beschikbare expertise kan onderdeel blijven uitmaken van het zorglandschap. De brede inkoop is niet gericht op het verdwijnen van lokaal beschikbare specialistische ondersteuning, maar op het waarborgen van een dekkend en passend aanbod van jeugdhulp in de regio.

25. Blz. 76: Waarom wordt Cordaad en Jongerenwerk niet genoemd in dit document? Welke plannen zijn er voor onze gemeente rond locaties en plekken waar jeugd en jongeren kunnen verblijven en met name willen we weten wat de plannen zijn rond de Skatebaan Heeze. Niet alleen maar hulp en preventieve zorg, het onderwerp Jeugd is meer dan een maatschappelijk probleem. We willen bereiken: Veilig opgroeien is de norm voor iedereen en opgroeien met plezier en een fijne tijd hebben is normaal. In oktober 2025 is er een overzicht gegeven van alle posten in de begroting die gerelateerd waren aan Jeugdzorg en Jongerenwerk. Daarin werden geen financiële middelen genoemd die door Jongerenwerk autonoom konden worden ingezet voor eenmalige projecten & evenementen of voor verbetering van huisvestiging of andere zaken die een betere uitvoering van het Jongerenwerk mogelijk maken. Zijn dit soort middelen in deze begroting wel opgenomen?

Cordaad Welzijn, waar het jongerenwerk onderdeel van uitmaakt, is één van de gesubsidieerde netwerkpartners binnen het jeugdbeleid. De inzet van het jongerenwerk maakt onderdeel uit van de reguliere uitvoering van dit beleid en wordt daarom niet afzonderlijk benoemd in de programmabegroting.

Bij de herontwikkeling van het Sint Maartenshuis en de Rafaëlschool is het uitgangspunt dat het jongerenwerk hierin een plek behoudt. Indien de gymzaal aan de Spoorlaan een andere invulling krijgt, is het wenselijk de skatebaan te verplaatsen. De toekomst van de skatebaan wordt daarbij in samenhang met de gebiedsontwikkeling bekeken, waarbij in overleg met het jongerenwerk wordt gezocht naar een passende alternatieve locatie.

Binnen de reguliere subsidie aan Cordaad Welzijn is voor het jongerenwerk een activiteitenbudget van €13.000 opgenomen voor de inzet van activiteiten en initiatieven voor jongeren.

26. Blz. 77: Structureel borgen Wijk GGZ is afhankelijk van beschikbaarheid rijksmiddelen (75k): wanneer weten we dit?
    Vanuit ZonMw is financiering tot en met april 2027. In Q4 2026 wordt een vervolg aanvraag voorbereid. Verwachting is dat we begin 2027 daar uitsluitsel over krijgen.
27. Sinds 2016 geldt in Nederland het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap. Dat verdrag gaat over het recht van mensen met een beperking om volwaardig te kunnen meedoen aan de samenleving. Op welke manier wordt hieraan volgens deze begroting invulling gegeven en welke onderwerpen krijgen in 2027 specifieke aandacht?
    De uitvoeringsagenda inclusie 2027 wordt in Q4 vastgesteld door het college.
28. Blz. 78: Wat zijn voor onze gemeente de speerpunten uit de nationale inclusieagenda?
    De Nationale Strategie & Werkagenda worden vertaald in een Lokale Inclusieagenda. Deze speerpunten en de bijbehorende lokale ambities worden in het vierde kwartaal van 2026 verder uitgewerkt en ter vaststelling aan het college aangeboden.
29. Blz. 79: Zijn de mantelzorgers in onze gemeente in beeld? Hoe weten we dat?
    Mantelzorgers zijn deels in beeld bij het steunpunt mantelzorg. We weten echter dat niet alle mantelzorgers zich melden of gebruikmaken van ondersteuning. Daardoor hebben we geen volledig overzicht van alle mantelzorgers in onze gemeente.

30. Blz. 80 – Gezondheid. We zien maar heel weinig preventieve maatregelen: is er meer? Waar kunnen we die dan vinden? (Zie ook opmerking blz 72: We investeren vooral in een sterk voorliggend veld’.)
    De in de begroting genoemde activiteiten vormen geen volledig overzicht van alle preventieve inzet binnen gezondheid/sociaal domein. In de begroting zijn vooral de belangrijkste speerpunten voor de komende jaren opgenomen. Preventie is een doorlopend onderdeel. Zo zetten we onder andere in op de ketenaanpak valpreventie, de doorontwikkeling van Platform Stap naar Gezonder, het stimuleren van inwonersinitiatieven en diverse activiteiten gericht op een gezonde leefstijl. Daarnaast werken we samen met maatschappelijke organisaties, inwoners en vrijwilligers aan onderwerpen als gezond ouder worden, mentale gezondheid, ontmoeten en bewegen.

31. Blz. 82 Geldzorgen: Hoe weten we ‘de inwoners die (dreigen) met geldzorgen en schuldenproblematiek te maken te krijgen’ in beeld? Hoe werkt dat m.b.t. privacywetgeving?
    Vanuit de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) heeft de gemeente de mogelijkheid en taak om aan vroegsignalering van schulden te doen. Hierbij ontvangt de gemeente signalen van aangewezen schuldeisers wanneer sprake is van een betalingsachterstand. Het gaat onder meer om signalen van woningverhuurders, energieleveranciers, drinkwaterbedrijven en zorgverzekeraars. Deze signalen kunnen erop wijzen dat een inwoner risico loopt op verdere

schuldenproblematiek. Op basis van een dergelijk signaal kan de gemeente de inwoner actief benaderen en hulp aanbieden.

De gegevensuitwisseling is daarbij dus wettelijk geregeld en niet afhankelijk van voorafgaande toestemming van de inwoner. De Wgs biedt hiervoor de wettelijke grondslag. Dit betekent niet dat de gemeente vrijelijk persoonsgegevens kan verzamelen of koppelen. Alleen gegevens die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de wettelijke taak worden verwerkt.

32. Blz. 84 Sport: Alles qua sport lijkt gericht op 'lidmaatschap betalen en de poort door': hoe richten we groen/parken/buitenruimtes in zo, dat die uitnodigen tot bewegen en ontmoeten? Dus: heel laagdrempelig; geen lidmaatschap, geen out-fit; niet ergens 'aanmelden'.

    Programma 3.7 Sport richt zich primair op sportaccommodaties, het ondersteunen van sportaanbieders en het stimuleren van sport en bewegen. Er bestaat op dit moment geen expliciete beleidsmatige koppeling tussen sportbeleid en de inrichting van de openbare ruimte.
    Tegelijkertijd biedt de openbare ruimte kansen om laagdrempelig sporten, bewegen en ontmoeten te stimuleren. Waar relevant vindt hierover afstemming plaats. Voorbeelden hiervan zijn het speeltuinenbeleid en de realisatie van de pumptrackbaan. Het versterken van de relatie tussen sport, bewegen en de inrichting van de openbare ruimte biedt kansen, maar vraagt om nadere beleidskeuzes, prioritering en financiële middelen. Het is uiteindelijk aan de raad om hierin richtinggevende keuzes te maken.

33. Blz. 85 Cultuur: Ons culturele aanbod is rijker dan alleen erfgoed. Waar is de rest ondergebracht?
    Het klopt dat cultuur meer omvat dan alleen cultureel erfgoed. Op 15 januari 2024 heeft de gemeenteraad de Beleidsnota Kunst en Cultuur vastgesteld. In deze nota zijn de gemeentelijke ambities, activiteiten en ondersteuning op het gebied van kunst en cultuur opgenomen. De gemeente ondersteunt culturele activiteiten via de reguliere werkzaamheden en door middel van subsidiemogelijkheden voor culturele initiatieven en projecten. Voorbeelden hiervan zijn evenementen als Kunstsmullen en de Brabantse Dag.

34. Blz. 88 tabel 5.1) Graag de onderliggende detail cijfers (budgetten) van de Lasten en Baten van de thema's Jeugd, Sport en Cultuur.

Uitgaven	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Jeugd	**€ 5.776.187,00**	**€ 5.782.188,00**	**€ 5.557.873,00**	**€ 5.557.967,00**
1e Lijnsloket Jeugd	€ 1.877.826,00	€ 1.921.131,00	€ 1.703.905,00	€ 1.703.999,00
Jeugdhulp zonder verblijf	€ 2.109.054,00	€ 2.078.814,00	€ 2.076.125,00	€ 2.076.125,00
Jeugdhulp met verblijf	€ 1.112.890,00	€ 1.119.922,00	€ 1.131.566,00	€ 1.131.566,00
Jeugdzorg	€ 159.849,00	€ 159.849,00	€ 159.849,00	€ 159.849,00
Jeugd Overig	€ 516.568,00	€ 502.472,00	€ 486.428,00	€ 486.428,00
Sport	**€ 1.370.117,00**	**€ 1.370.680,00**	**€ 1.340.720,00**	**€ 1.322.193,00**
Sport Algemeen	€ 62.100,00	€ 61.846,00	€ 61.586,00	€ 61.586,00
Sportaccommodaties	€ 686.405,00	€ 692.098,00	€ 669.635,00	€ 655.845,00
Sportpark	€ 621.612,00	€ 616.736,00	€ 609.499,00	€ 604.762,00
Cultuur	**€ 921.213,00**	**€ 916.695,00**	**€ 911.132,00**	**€ 921.538,00**
Historisch archief	€ 89.108,00	€ 89.108,00	€ 89.108,00	€ 89.108,00
Kunst en cultuur	€ 72.516,00	€ 72.194,00	€ 71.864,00	€ 71.864,00
Monumentenzorg	€ 162.701,00	€ 159.910,00	€ 156.118,00	€ 166.524,00
Muziekscholen	€ 55.342,00	€ 55.234,00	€ 55.124,00	€ 55.124,00
Openbare bibliotheek	€ 485.489,00	€ 485.375,00	€ 485.252,00	€ 485.252,00
Vormings- en ontwikkelingswerk	€ 56.057,00	€ 54.874,00	€ 53.666,00	€ 53.666,00

Inkomsten	2027	2028	2029	2030
Jeugd	**€ -**	**€ 132.000,00**	**€ 135.000,00**	**€ 135.000,00**
1e Lijnsloket Jeugd	€ -	€ 132.000,00	€ 135.000,00	€ 135.000,00
Jeugdhulp zonder verblijf	€ -	€ -	€ -	€ -
Jeugdhulp met verblijf	€ -	€ -	€ -	€ -
Jeugdzorg	€ -	€ -	€ -	€ -
Jeugd Overig	€ -	€ -	€ -	€ -
Sport	**€ 142.409,00**	**€ 140.269,00**	**€ 131.530,00**	**€ 131.530,00**
Sport Algemeen	€ -	€ -	€ -	€ -
Sportaccommodaties	€ 115.884,00	€ 113.540,00	€ 105.737,00	€ 105.737,00
Sportpark	€ 26.525,00	€ 26.729,00	€ 25.793,00	€ 25.793,00
Cultuur	**€ 34.799,00**	**€ 34.799,00**	**€ 34.799,00**	**€ 34.799,00**
Historisch archief	€ -	€ -	€ -	€ -
Kunst en cultuur	€ -	€ -	€ -	€ -
Monumentenzorg	€ 34.799,00	€ 34.799,00	€ 34.799,00	€ 34.799,00
Muziekscholen	€ -	€ -	€ -	€ -
Openbare bibliotheek	€ -	€ -	€ -	€ -
Vormings- en ontwikkelingswerk	€ -	€ -	€ -	€ -

35. Blz. 89: Tabel 5.2, M.b.t. thema 3.1: D8 Onderwijsachterstandenbeleid: eenmalig in 2027
    Algemene toelichting gewenst (het staat verder nergens genoemd), en: waarom alleen in 2027?
    De tabel geeft de specifieke uitkeringen weer. Daarom is alleen het bedrag voor 2027 weergegeven. Het is nog niet duidelijk of de financiering voor het onderwijsachterstandenbeleid in de daaropvolgende jaren via een specifieke uitkering blijft verlopen of dat de middelen in de toekomst via het gemeentefonds aan de gemeente worden verstrekt.

Investeringen:

36. Meer dan € 40 miljoen aan investeringen worden heroverwogen. Wat is een gezonde maximale omvang van de investeringsportefeuille? Eerder is gezegd dat we als gemeente zo'n 7,5 miljoen aan investeringen kunnen 'wegzetten'. Is dan een investeringsportefeuille van maximaal 15 miljoen een goede richtlijn op financieel gebied?
    Een meerjarenbegroting betreft 4 jaar. Op basis van het verleden kunnen we ongeveer € 7,5 mln. per jaar 'wegzetten' of een streven van maximaal € 10 mln. per jaar. Dat betekent qua uitvoeringskracht een investeringsportefeuille van ongeveer € 40 miljoen over 4 jaar. Echter, de investeringsportefeuille dient ook in combinatie te worden beoordeeld met financiële kengetallen (zie paragraaf weerstandsvermogen: solvabiliteit, netto schuldquote etc.)

37. In de paragraaf investeringsprogramma (blz. 24 – 29) en het raadsvoorstel is niet duidelijk aangegeven welke besluiten we nu daadwerkelijk nemen over de investeringen. Zie ook de vragen die hierover tijdens de RIB van afgelopen maandag 5-10 zijn gesteld. Kan het college d.m.v. een nadere toelichting aangeven waarover we bij de begrotingsbehandeling in november 2026 daadwerkelijk besluiten en waarover later besluiten worden genomen.
    Hiervoor wordt verwezen naar de bijlage investeringsoverzicht. Hierin zijn de besluiten opgesomd.

38. Bij de ombuigingen van de investeringsportefeuille (blz. 30 t.m. 35) zijn een aantal heroverwegingen opgenomen "na realisatie randweg". Het betreft de centrumontwikkeling in Heeze en de investeringen in de Kapelstraat – Jan Deckerstraat. Is het college het met ons eens dat we ten aanzien van de risico's die hier genoemd worden we kunnen vaststellen dat het consequenties zijn die we de komende jaren (voordat de randweg er überhaupt ligt) gaan terugzien.
    Voor ons is niet duidelijk wanneer er besloten is dat de aanleg van de Randweg doorgaat.

Zie ook de passage hierover in de begroting op blz.35 waarin staat dat voor een groot aantal investeringen (waaronder de randweg doortrekken) een nadere integrale afweging noodzakelijk is waarbij maatschappelijke financiële en risico-effecten zorgvuldig kunnen worden meegewogen.
De in de begroting genoemde risico's bij de centrumontwikkeling Heeze en de investeringen in de Kapelstraat - Jan Deckersstraat hebben betrekking op de gevolgen van het uitstellen van deze investeringen. Uitstel brengt inderdaad het risico met zich mee dat de leefbaarheid minder snel verbetert en dat, bij een sterke groei van het autoverkeer en een achterblijvend gebruik van het bestaande deel van de randweg, de druk op bereikbaarheid, verkeersveiligheid en leefbaarheid verder kan toenemen.

Tegelijkertijd biedt uitstel ook kansen. Wanneer meer inzicht bestaat in het gebruik van de randweg na verdere uitbreiding, ontstaat een beter beeld van de toekomstige verkeerssituatie. Hierdoor kan bij de inrichting van het centrum beter worden aangesloten op de feitelijke verkeersstromen en kan mogelijk meer ruimte worden geboden aan voetgangers en fietsers dan wanneer de huidige situatie als uitgangspunt wordt genomen.

Er is op dit moment nog geen definitief besluit genomen over de realisatie van de Randweg-Poortmannen. De inzet is nadrukkelijk gericht op verdere realisatie van de randweg. De heroverweging ziet daarom niet primair op de vraag óf de randweg wordt gerealiseerd, maar vooral op de wijze waarop hiervoor een betere financiële dekking kan worden gevonden, bijvoorbeeld in samenhang met een gebiedsontwikkeling, zoals ook opgenomen in het raadsakkoord.

Op 18 december 2023 heeft de raad besloten het tracé verder te onderzoeken, waarbij wordt aangesloten op de bocht van de Leenderweg-Randweg. Vervolgens is in de begroting 2025 een investering opgenomen voor de verdere uitwerking van het project. Voordat daadwerkelijk tot aanleg van de weg kan worden worden overgegaan, zijn nog afzonderlijke besluiten van de raad nodig, waaronder besluitvorming over de benodigde wijziging van het omgevingsplan.

Mocht de verkeerssituatie daar in de toekomst aanleiding toe geven, dan kan het college bij een integrale afweging altijd voorstellen om onderdelen van de uitgestelde investeringen alsnog eerder naar voren te halen. Op dit moment verwachten wij dat de reeds getroffen maatregelen voldoende ruimte bieden om het voorgestelde uitstel te kunnen overbruggen.

39. Blz. 24 Tabel 2.0. Vastgestelde vervangingsinvesteringen. Kan dit niet beter verspreid worden, er is een piek in 2028?
    Deze piek wordt voornamelijk veroorzaakt door investeringen in de riolering. Als gevolg van verschillende omstandigheden zijn de geplande vervangingsinvesteringen vertraagd. Het voornemen is om deze rioolvervangingsprojecten in 2028 uit te voeren. De bekostiging vindt plaats vanuit de voorziening Riolering.

Verplichte paragrafen en financiële begroting (excl. paragraaf bedrijfsvoering):

40. Blz. 91 Paragraaf lokale heffingen: Wat is voor de jaren 2027-2030 de verwachte potentiële belastingruimte die door het rijk wordt berekend en wordt gekort op de uitkering van het gemeentefonds?
    Dat kunnen we niet berekenen omdat dit mede afhankelijk is van de stijging of daling van de WOZ-waarden in een gemeente. Bijvoorbeeld de uitnamen in 2028 wordt door de waarderingskamer bepaald op de WOZ-waarden per 1 januari 2027(en deze zijn nog niet bekend).

41. Blz. 91: Paragraaf lokale heffingen: Wat is voor de jaren 2028-2030 de verwachte opbrengst Onroerend Zaak Belastingen (OZB)?
    De opbrengst OZB zoals deze voor de jaren 2028 –2030 is geprognosticeerd is:
    2028: € 5.966.499
    2029 en 2030: € 6.066.499

42. Blz. 130 Vervanging en doorontwikkeling CMS: welke aanpassingen zijn er voorzien in de website van de gemeente en welke budgetten zijn daarvoor voorzien? Bijvoorbeeld verbeteringen op het gebied van vindbaarheid en beschikbaarheid van informatie en actuele en urgente meldingen.

Het huidige contentmanagementsysteem (CMS) is actueel en wordt door de leverancier doorlopend verder ontwikkeld. Het OnlineTeam A2 volgt deze ontwikkelingen en voert het functioneel beheer uit. De voorgenomen vervanging staat los van benodigde reguliere doorontwikkeling/ actualisatie van het systeem. Voor de vervanging is 2027 voorzien als aanbestedingsjaar, met ingebruikname van het CMS (van de partij die de gunning krijgt) vanaf 2028. Verbeteringen aan bijvoorbeeld de vindbaarheid en beschikbaarheid van informatie maken deel uit van de voortdurende optimalisatie van de website. Het OnlineTeam werkt hieraan in afstemming met onder meer Dienstverlening, Communicatie en de vak-afdelingen binnen de gemeenten. Ook het plaatsen en prioriteren van actuele en urgente meldingen valt hieronder. Het CMS biedt hiervoor de technische mogelijkheden; de inhoudelijke beoordeling en prioritering blijven mensenwerk. De eventuele financiële gevolgen van toekomstige updates of aanvullende functionaliteiten worden jaarlijks door de leverancier doorberekend.

43. In de begroting wordt op verschillende plaatsen gesproken over het kostendekkend maken van leges (zie ook de motie M32). Op blz. 95 en 96 dit nader uitgewerkt voor algemene dienstverlening en voor de omgevingswet. Er wordt ook gesproken over een tarieventabel die voor zover wij hebben kunnen zien niet in de begroting is opgenomen en ook niet in de legesverordening. Kan deze tarieventabel alsnog aan de raad ter beschikking gesteld zodat duidelijk wordt, ook voor onze inwoners wat de verschillen zijn met 2026?

De tarieven van de leges zijn bij het raadsvoorstel toegevoegd als onderdeel van de legesverordeningen.

Paragraaf bedrijfsvoering:

De begroting zegt enerzijds: *basis op orde, kwetsbare capaciteit, realistisch prioriteren*. Anderzijds worden nieuwe structurele functies toegevoegd èn moet €500.000 structureel worden omgebogen.

44. Capaciteit versus personeelsbudget

De BERAP constateert capaciteitsproblemen en afhankelijkheid van externe inhuur. In de begroting daalt de totale personele begroting van €12,229 miljoen in 2026 naar €11,240 miljoen in 2027. Zie ook de tabel 9.0 op wordt de grote lijn van de blz. 128. In 2026 is ca. 28,5% inhuur, terwijl dit in de begroting 2027 terugzakt naar ca. 5,7%.

Hoe verklaart het college deze daling van bijna €1 miljoen in het licht van de in de BERAP geconstateerde druk op de uitvoeringskracht?

Welk deel betreft de verschuiving van externe inhuur naar vaste formatie en welk deel is een daadwerkelijke vermindering van capaciteit?

In de primaire begroting 2027 is het uitgangspunt dat vacatures worden ingevuld met vast personeel. Uit de bestuursrapportage 2026 blijkt dat er wordt ingehuurd. Dat wordt veroorzaakt doordat bijvoorbeeld bepaalde functies moeilijk in te vullen zijn, ziekte, achterstanden of extra projecten. Bij inhuur voor vacatureruimte is overigens het uitgangspunt om binnen de budgetten van de vaste formatie te blijven.

De daling van personele lasten ad € 1 miljoen wordt voornamelijk veroorzaakt doordat de uitvoering van bepaalde projecten zoals versterken uitvoeringskracht, ombuigingen in 2026 zijn uitgevoerd en deze lasten, behoudens een klein budget voor versterken uitvoeringskracht, niet zijn begroot in 2027. De personele lasten dienen zodoende beoordeeld te worden in relatie tot de dekking.

In de begroting 2027 is aangegeven dat een deel van incidentele inzet (€ 466.000) structureel is gemaakt. Daarnaast zijn structurele personele lasten op het gebied van duurzaamheid, sportconsulent en communicatie verlaagd met ongeveer € 300.000.

45. €500.000 ombuiging: wat merken inwoners?

    De begroting koppelt de structurele ombuiging van €500.000 aan het prioriteren van taken en het stoppen of verminderen van activiteiten met beperkte aantoonbare maatschappelijke opbrengst. Welke concrete taken of activiteiten worden in 2027 gestopt, verminderd of uitgesteld om deze €500.000 structurele ombuiging te realiseren, en wat merken inwoners daarvan?

    Een herprioritering op het gebied van duurzaamheid, niet invullen van een vacature sportconsulent en terugbrengen van communicatietaken naar de oorspronkelijke basisformatie. Gerelateerde taken worden hierdoor ook niet meer ingevuld. In 2026 was er nog een forse meevaller ten aanzien van bijvoorbeeld Oekraïne. Deze meevaller is nu verschoven naar het begrotingssaldo. Daarnaast zijn er in diverse interne budgetten gesneden, zoals representatiekosten College. Bovenstaande betekent dat er bij elke financiële tegenvaller in 2027 incidentele dekking dient te worden gezocht. Een uitgeholde gemeentebegroting vermindert de slagkracht om kwalitatieve dienstverlening te blijven leveren aan de inwoner en in te spelen op nieuwe ontwikkelingen.

46. Nieuwe structurele functies

    Tegelijkertijd worden onder meer handhaving, juridisch advies, wonen/gebiedsontwikkeling, grondzaken en erfgoed structureel versterkt. Hiervoor is €466.000 in 2027 en €361.000 structureel vanaf 2028 nodig.

    Welke **afweging** heeft ertoe geleid dat juist deze functies structureel worden gemaakt, terwijl tegelijkertijd €500.000 structureel moet worden omgebogen?

    Uitgangspunt is dat er continuïteit van de dienstverlening geborgd wordt en de organisatie beter toegerust is om maatschappelijke en wettelijke opgaven uit te voeren.

47. Hoe meten we of de uitvoeringskracht verbetert?

De begroting beschrijft uitvoeringskracht als belangrijk aandachtspunt, maar dat moet uiteindelijk zichtbaar worden. Met welke concrete indicatoren kan de raad in 2027 vaststellen of de uitvoeringskracht daadwerkelijk is verbeterd? Denk bijvoorbeeld aan vacatureduur, externe inhuur, doorlooptijden, gerealiseerde doelen en uitgestelde werkzaamheden.

De verbeteringen van de uitvoeringskracht wordt niet aan één indicator afgemeten. In 2027 willen we de ontwikkeling zichtbaar maken aan de hand van een beperkte set indicatoren die samen laten zien of de organisatie beter in staat is om afspraken tijdig, zorgvuldig en met voldoende kwaliteit uit te voeren. Daarbij kijken we onder meer naar:

1. Tijdigheid en kwaliteit van P&C-producten: worden P&C-producten en bestuurlijke stukken volgens planning opgeleverd en voldoen deze aan criteria voor tijdigheid, volledigheid en juistheid?
2. Realisatie van prioriteiten: worden bestuurlijk afgesproken prioriteiten gerealiseerd en worden bij nieuwe opgaven expliciete keuzes gemaakt over wat doorgaat, wordt uitgesteld of vervalt (passend bij de beschikbare capaciteit en middelen?
3. Proces en bestuurlijke besluitvorming: worden afgesproken werk- en besluitvormingsprocessen gevolgd, zijn rollen en verantwoordelijkheden duidelijk en worden stukken tijdige en compleet aangeleverd voor besluitvorming.
4. Capaciteit en continuïteit: hoe ontwikkelen vacatures, personeelsverloop en externe inhuur zich.

Tegelijk kan verbetering van uitvoeringskracht niet volledig in indicatoren worden gevangen. Een belangrijk deel van het programma gaat over gedrag en het daadwerkelijk naleven van gemaakte afspraken. Juist dit gedrag is bepalend voor de vraag of de ingezette verbeteringen ook duurzaam effect hebben. Daarnaast wordt de uitvoeringskracht beïnvloed door interne en externe factoren zoals ontwikkelingen op de arbeidsmarkt, financiële ruimte, wet-en regelgeving, digitalisering, personele kwetsbaarheid etc.